

Asya Studies

Akademik Sosyal Araştırmalar / Academic Social Studies

Year: 9, Number: 32, p. 1-16, Summer 2025

Sahtekarlık Fenomeni Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları*

Impostor Phenomenon Scale: Validity And Reliability Studies

ISSN: 2602-2877 / E-ISSN: 2602-263X

Araştırma Makalesi
Research Article

Makale Geliş Tarihi
Article Arrival Date
25/12/2024

Makale Kabul Tarihi
Article Accepted Date
06/05/2025

Makale Yayın Tarihi
Article Publication Date
25/06/2025

Asya Studies

Dr. Öğr. Üyesi Mehtap Aktaş
Trakya Üniversitesi
Eğitim Bilimleri
mehtapaktas@trakya.edu.tr
ORCID: 0000-0002-3192-7445

Doç. Dr. Sinem Evin Akbay
Mersin Üniversitesi
sinemakbay85@gmail.com
ORCID: 0000-001-6189-1896

Prof. Dr. Nezaket Bilge Uzun
Mersin Üniversitesi
n.bilgeuzun@gmail.com
ORCID: 0000-003-2293-4536

*Bu çalışma Trakya Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulunun 04/12/2024 tarih ve 2024.10.28 belge numarası onayı çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

Öz

Bu çalışmanın amacı yetişkin bireylerin sahtekarlık fenomeni düzeylerini ortaya koymaya yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmektir. Bu amaç doğrultusunda ilgili alanyazın taranarak ve uzman görüşlerine başvurulmuş 44 denemelik madde oluşturulmuştur. Yazılan bu maddeler bir uzman görüş formuna yerleştirilerek uzmanlardan her maddenin yapı ile ne derece ilgili (4: çok ilgili, 1: hiç ilgili değil) olduğunu ve olası maddelerin hedef kitle açısından ne derece açık (4: çok açık, 1: hiç açık değil) olduğunu değerlendirmeleri istenmiştir. Bu form yedi uzman tarafından puanlanmıştır. Puanlayıcılar arası uyum katsayıları hesaplanarak %70'in altında uyum gösteren üç denemelik madde formdan çıkarılmıştır. Araştırmanın 344 kişilik birinci çalışma grubuna uygulanan denemelik maddeler üzerinden ölçeğin faktör yapısını ortaya çıkarabilmek amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır. AFA sonucunda ölçeğin 22 madde ve "Olumlu Değerlendirilme Direnci", "Olumsuz Değerlendirilme Korkusu", "Geçmiş Deneyimler" ve "Şans" olmak üzere dört faktörlü bir yapıda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. AFA sonucu geliştirilen ölçeğin toplam varyansın %67'sini açıkladığı görülmüştür. Araştırmanın 298 kişiden oluşan ikinci çalışma grubuna uygulanan 22 maddelik ölçekten elde edilen veriler üzerinde DFA uygulanmıştır. DFA sonucunda, AFA'da elde edilen yapı doğrulanmıştır. Bunun yanında ölçeğin madde test korelasyonları ve iç tutarlık katsayıları incelenmiştir. Ölçeğin güvenilirlik kanıtı için hesaplanan Cronbach Alfa katsayıları alt boyutlar ve toplam ölçek için 0,73 ile 0,94 arasında değiştiği bulgulanmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda geliştirilen bu ölçeğin yetişkin bireylerin sahtekarlık fenomeni düzeylerini ortaya koymaya yönelik geçerli ve güvenilir sonuçlar vereceği söylenebilir. Bu ölçek sahtekarlık fenomeni yapıyla ilgili çalışmalar yapacak olan araştırmacıların kullanımına sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sahtekarlık Fenomeni, Geçerlik, Güvenirlik, Ölçek Geliştirme

Abstract

The impostor phenomenon is defined as a situation where a person cannot accept their own success and feels like a fraud. The aim of this study is to develop a valid and reliable scale to reveal the impostor phenomenon levels of adult individuals. For this purpose, 44 trial items were created by reviewing the relevant literature and consulting expert opinions. These written items were placed in an expert opinion form and experts were asked to evaluate the extent to which each item was relevant to the structure (4: very relevant, 1: not relevant at all) and the extent to which possible items were clear in terms of the target audience (4: very clear, 1: not clear at all). This form was scored by seven experts. Three trial items that showed less than 70% agreement were removed from the form by calculating the agreement coefficients between the raters. Exploratory Factor Analysis (EFA) was conducted on the trial items applied to the first study group of 344 people in the study in order to reveal the factor structure of the scale. As a result of EFA, it was concluded that the scale had a structure with 22 items and four factors, namely "Resistance to Positive Evaluation", "Fear of Negative Evaluation", "Past Experiences" and "Luck". As a result of EFA, it was seen that the developed scale explained 67% of the total variance. CFA was applied to the data obtained from the 22-item scale applied to the second study group of the research consisting of 298 people. As a result of CFA, the structure obtained in EFA was confirmed. In addition, the item test correlations and internal consistency coefficients of the scale were examined. It was found that the Cronbach Alpha coefficients calculated for the reliability proof of the scale varied between 0.73 and 0.94 for the sub-dimensions and the total scale. As a result of the studies, it can be said that this developed scale will provide valid and reliable results to reveal the levels of fraud phenomenon in adult individuals. This scale has been presented to the use of researchers who will conduct studies on the structure of the impostor phenomenon.

Keywords: Impostor Syndrome, Validity, Reliability, Scale Development

Atf Bilgisi / Citation Information

Aktaş, M., Akbay, S. E., & Uzun, N. B. (2025). Sahtekarlık fenomeni ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Asya Studies*, 9(32), 1-16. <https://doi.org/10.31455/asya.1607186>

GİRİŞ

Sahtekarlık fenomeni, 1978’de Clance ve Imes’in klinik psikoloji alanında yaptıkları çalışmalar sonucunda tanımladıkları bir kavram olarak literatüre girmiştir. Bu kavramın doğuşu birbirinden farklı ard alanları olan, yaptıkları işlerde uzmanlaşmış, farklı kariyer düzeylerine sahip kadın danışanların bazı ortak özelliklere sahip olduğunun keşfedilmesiyle olmuştur. Bu kadınlar kendilerini bir türlü başarılı hissedemiyor, başarılarının nedenlerinin kendileri olmadığını daha çok şanslı oldukları için ya da doğru zamanda doğru yerde oldukları için başarıyı yakaladıklarını düşünüyor, başarılarına yapılan övgülerin gerçek olmadığı çevresindekiler tarafından kandırıldıkları fikrine kapılıyor ve kendilerini sahtekar gibi hissediyorlardı. Üstelik sahtekar oldukları birileri tarafından anlaşılabilecek korkusu yaşıyorlardı. Dolayısıyla Clance ve Imes, (1978) bu durumu “Sahtekarlık Fenomeni” olarak adlandırdılar. Yani kişinin kendi başarısını kabullenemeyerek kendini sahtekar gibi hissetmesi durumu olarak tanımlanmaktadır bu fenomen.

Sahtekarlık fenomeni hakkında yapılan ilk çalışmalar her ne kadar kadınlar üzerinde yoğunlaşsa da yıllar içerisinde bu kavrama yönelik yapılan çalışmalar farklı çerçevelerde değerlendirilmeye ve açıklanmaya çalışılmıştır. Sahtekarlık fenomeninin nedenlerinin araştırıldığı çalışmalar toplumsal cinsiyet rollerine (Deaux ve Major, 1987), belli başlı aile dinamiklerine dayandığına (Clance ve Imes, 1978), bir çeşit benlik sunumu stratejisi olarak kullanıldığına (Leary vd., 2000), sınıf, ırk ve etnik azınlık etkilerine (Eagly ve Karau, 2002; Simmons, 2016; Koç Doğan ve Yenel 2022), benlik saygısı düzeyine (Mascarenhas vd., 2019; Schubert ve Bowker, 2019; Naser vd., 2022; Peteet vd., 2015; Sonnak ve Towell, 2001) mükemmelliyetçi kişilik özelliklerine atfedilebileceğine (Thompson, Foreman ve Martin, 2000) vurgu yapmaktadır.

Ayrıca bu fenomenden müzdarip olan bireylerin yoğun utanç ve endişe duyguları yaşadıkları bulguları da literatürde mevcuttur (Sakulku ve Alexander, 2011). Fakat yapılan bazı çalışmalar ise kişilerin çoğu zaman bu fenomenden etkilendiklerini fark etmediklerini söylemektedir (Yao, 2021).

Bravata ve arkadaşları (2020) yaptıkları çalışmada sahtekarlık fenomeninin ne kadar yaygın olduğunu ortaya koymaya çalışmışlardır. Bu konu hakkında yazılan 284 makaleyi inceleyen araştırmacılar verilerine ulaşabildikleri toplamda 66 makale üzerinde çalışmalar yapmıştır. Bu makaleler 1990 ve 2018 yılları arasında yayınlanmış olan makalelerdir. Çalışmaların çoğunun Amerika ve Kanada örneklemleri üzerinde yapıldığı bu örneklemleri Avusturya ve Almanya örneklemleri takip etmektedir. Katılımcıların yarısının öğrencilerden diğer yarısının çeşitli iş alanlarında çalışan kişilerden oluştuğu görülmüştür. Örneklemlerden elde edilen sahtekarlık fenomeni puanlarına bakılarak kişilerin çoğunluğunun bu yapıya ortalamanın üzerinde düzeyde sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Hala bu konuda çok sayıda çalışma yapılmaktadır.

Sahtekarlık fenomeni kavramının ortaya çıkışından itibaren bu yapıyı geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçebilecek ölçme araçları geliştirme çalışmaları yapılmıştır. “Clance Sahtekarlık Fenomeni Ölçeği” (Clance, 1985) geliştirilen ilk ölçeklerden biri olmasının yanında çok sayıda çalışmada kullanıldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra farklı kültürler için geliştirilen ölçeklere ulaşmak da mümkündür (Kolligian ve Sternberg, 1991; Leary vd., 2000; Fujie, 2010;

Villwock vd., 2016; Ibrahim vd., 2020; Walker ve Saklofske, 2023). 1985 yılında geliştirilen Clance Sahtekâr Fenomeni Ölçeğinin Türk kültürüne uyarlama çalışması yapılmıştır (Şahin ve Uslu Gülşen, 2022) fakat sahtekarlık fenomenini ölçen Türk kültüründe geliştirilen herhangi güncel bir ölçek bulunmamaktadır.

Bu çalışmada sahtekarlık fenomeni yapısını ölçen güncel geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki iki alt amaca yanıt aranmıştır.

1. Sahtekarlık Fenomeni Ölçeği, sahtekarlık fenomeni psikolojik yapısını güvenilir biçimde ölçmekte midir?
2. Sahtekarlık Fenomeni Ölçeği, sahtekarlık fenomeni psikolojik yapısını geçerli biçimde ölçmekte midir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma yetişkin bireylerin sahtekarlık (impostor) fenomeni düzeylerini ortaya koymaya yönelik bir ölçek geliştirme çalışmasıdır. Bu araştırma, psikolojik bir yapıyı ölçmek için kullanılabilecek bir ölçek geliştirme çalışması olduğundan temel araştırma niteliğindedir.

Çalışma Grubu

Bu çalışmada iki çalışma grubu kullanılmıştır. Birinci çalışma grubu verileri ilgili yapıyı açıklamak için kullanılan açımlayıcı faktör analizi için kullanılmıştır. Bu çalışma grubu 344 bireyden oluşmaktadır. İkinci çalışma grubu verileri ise, ortaya konulan yapının doğruluğunu kanıtlatabilmek amacıyla işe koşulan doğrulayıcı faktör analizi için kullanılmıştır. İkinci çalışma grubu ise 298 bireyden oluşmaktadır.

Açımlayıcı faktör analizinde kullanılan verilerin %69,2'u (238 birey) kadın ve %30,8'u (106 birey) erkeklerden oluşmaktadır. Birinci çalışma grubunun eğitim düzeyleri incelendiğinde, grubun %1,5'inin (5 birey) lise, %3,5'inin (12 birey) ön lisans, %81,4'inin (280 birey) lisans, %7'sinin (24 birey) yüksek lisans ve %6,7'sinin (23 birey) doktora mezunu olduğu görülmektedir.

Doğrulayıcı faktör analizinde kullanılan verilerin %69,8'i (208 birey) kadın ve %30,2'si (90 birey) erkeklerden oluşmaktadır. İkinci çalışma grubunun yaşlarının 18-61 yaş aralığında olduğu görülmektedir. İkinci çalışma grubunun eğitim düzeyleri incelendiğinde, grubun %1,1'inin (3 birey) lise, %3,2'sinin (9 birey) ön lisans, %80,5'inin (227 birey) lisans, %7,8'inin (22 birey) yüksek lisans ve %7,4'ünün (21 birey) doktora mezunu olduğu görülmektedir.

Denemelik Formun Oluşturulma Süreci

Geliştirilmeye çalışılan Sahtekarlık Fenomeni Ölçeği için öncelikle sahtekarlık fenomeni kavramı ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. İlgili psikolojik yapı anlaşılmasına çalışılarak denemelik maddelerin neler olabileceği konusunda çıkarımlarda bulunulmuştur. Yapı hakkında denemelik madde önerilerini almak için Psikoloji alanında uzman dört kişinin görüşüne başvurulmuştur. Literatür taraması ve uzmanların önerileri dikkate alınarak toplamda 44 denemelik madde yazılmıştır. Yazılan bu maddeler bir uzman görüş formuna yerleştirilerek

uzmanlardan her maddenin yapı ile ne derece ilgili (4: çok ilgili, 1 hiç ilgili değil) olduğunu ve olası maddelerin hedef kitle açısından ne derece açık (4: çok açık, 1: hiç açık değil) olduğunu değerlendirmeleri istenmiştir. Bu form üç psikolojik danışma ve rehberlik uzmanı, iki psikolog ve iki ölçme değerlendirme uzmanı tarafından puanlanmıştır. Puanlayıcılar arası basit uyum katsayısı hesaplanarak elde edilmiştir. Katsayılar hesaplanarak %70'in altında uyum gösteren üç denemelik madde formdan çıkarılmıştır. Uzmanların görüş birliği ile önerdikleri düzenlemeler yapılarak 5'li likert formatı ile denemelik forma son hali verilmiş ve uygulama aşaması için hazır hale getirilmiştir. 18 yaş üstü gönüllü bireylere uygulama yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Faktör yapısını ortaya koymak üzere toplanan verilerin veri girişlerinin doğru yapıldığı yapılmadığı incelenmiş, ters puanlanması gereken maddeler üzerinde ters puanlama işlemi gerçekleştirilmiştir. Normallik sayıltısını incelemek amacıyla maddelerin betimsel istatistikleri incelenmiş, mod, medyan ve ortalama değerlerinin görece birbirine yakın değerler aldığı gözlemlenmiştir. Maddelere ait basıklık değerleri -0,998 ile 1,917 arasında ve çarpıklık değerleri ise -0,282 ile 1,543 arasında bulunmuştur. Bu durum verilerin normallik varsayımını karşıladığına yönelik kanıt olarak sunulabilir. Doğrusallık sayıltısını incelemek üzere tüm maddelerin ikili saçılım grafiklerini incelemek yerine en pozitif çarpık olan 6. madde ile en negatif çarpık olan 4. maddelerin saçılım diyagramı incelenmiş ve ilişkinin doğrusal olduğu varsayımı ile analize devam edilmiştir. Aykırı değerleri incelemek amacıyla, tekli aykırı değerler için z değerleri, çoklu aykırı değerler için ise Mahalanobis uzaklıkları incelenmiştir. Z değerlerinin +4 aralığında (-3,098 ile 3,038) yer aldığı ve dolayısıyla verilerde herhangi bir tekli aykırı değer olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. 42 serbestlik derecesinde 0,001 düzeyinde ki kare tablo değeriyle karşılaştırıldığında ($\chi^2_{242, 0,001} > 91,87185$) 23 gözlemin çoklu aykırı değer olduğu gözlemlenmiştir. Bu 23 gözlem veri setinden çıkartılarak 321 gözlem ile analizlere devam edilmiştir. Çoklu bağlantı problemi olup olmadığını ortaya koymak amacıyla tolerance ve VIF değerleri incelenmiştir. 5'ten büyük VIF değerine ve .20'den küçük tolerance değerine sahip olan 29. Ve 42. maddeler çoklu bağlantı sorunu olduğundan analiz dışı bırakılmıştır. Diğer 40 madde için VIF değerleri 4,72 ile 1,47 aralığında ve tolerance değerleri ,718 ile ,212 aralığında değişmektedir. Dolayısıyla geriye kalan maddelerde çoklu bağlantı problemi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Hataların bağımsızlığını test etmek için incelenen Durbin-Watson istatistiğinin 2,07 olduğu gözlemlenmiştir. Kalaycı'ya (2005) göre 2-2,5 aralığında yer alan Durbin-Watson değeri hataların bağımsız olduğunu göstermektedir. Faktör analizi yapabilmek için örneklem büyüklüğünün yeterliği için KMO testi ve çok değişkenli normallığı incelemek için ise Bartlett testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucu elde edilen değerler Tablo 1'de sunulmuştur. KMO değerinin .947 olması örneklem büyüklüğünün gayet uygun olduğunu ve Bartlett testi sonucu da ($p < 0.05$) çok değişkenli normallığın sağlandığını göstermektedir. Varsayım kontrollerinden sonra maddelerin ortaya koyacağı yapıyı incelemek için AFA analizi yapılmıştır.

Tablo 1: KMO ve Bartlett Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)		,947
Bartlett Anlamlılık Testi	Yaklaşık Kay-kare(x)	5231,199
	Serbestlik Derecesi (SD)	276
	Anlamlılık Düzeyi (p)	,000

DFA veri setinin varsayım incelemelerini yapmak amacıyla, Aykırı değerleri incelemek amacıyla, tekli aykırı değerler için z değerleri, çoklu aykırı değerler için ise Mahalonobis uzaklıkları incelenmiştir. Z değerlerinin ± 4 aralığında (-2,055 ile 2,928) yer aldığı ve dolayısıyla verilerde herhangi bir tekli aykırı değer olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. 22 serbestlik derecesinde 0,001 düzeyinde ki kare tablo değeriyle karşılaştırıldığında 16 gözlemin çoklu aykırı değer olduğu gözlemlenmiştir. Bu 16 gözlem veri setinden çıkartılarak 282 gözlem ile analizlere devam edilmiştir. Hataların bağımsızlığını test etmek için incelenen Durbin-Watson istatistiğinin 2,20 olduğu gözlemlenmiştir. Kalaycı'ya (2005) göre 2-2,5 aralığında yer alan Durbin-Watson değeri hataların bağımsız olduğunu göstermektedir.

Etik Kurul Beyanı

Kurul Adı: Trakya Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

Karar Tarihi:04.12.2024

Belge Numarası:2024.10.28

BULGULAR

Bu bölümde Sahtekarlık Fenomeni Ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik kanıtlarını elde etmek amaçlı yapılan analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

Ölçeğin faktör yapısını inceleyebilmek amacıyla AFA'ya başvurulmuştur. Analizler çok sayıda değişkeni bilgi kaybı olmadan daha az sayıda değişkene indirgeyerek yorumlama gücünü arttırmayı amaçlayan temel bileşenler analizi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Döndürme tekniklerinden ise dik döndürme tekniklerinden biri olan Varimax tekniği kullanılmıştır. Yapılan analizlerde faktör yük değeri .45'in altında olan maddeler yapıyı iyi ölçmediği gerekçesiyle (Büyüköztürk, 2003) ayıklanmıştır. Faktör yükleri .50'nin altında olan ve iki faktöre birbirine yakın değerlerde yük veren maddeler tek tek çıkarılarak yapılan analizler tekrarlanmıştır. Madde atma aşamasında, birden fazla faktöre yük veren maddeler arasında seçim yapılırken iki yük arası farkın en az olduğu madde atılmıştır. Toplam 41 denemelik maddeden 17'si (1, 2, 3, 4, 6, 9, 10, 11, 13, 19, 21, 22, 27, 29, 32, 34, 35) ölçekten çıkarılmıştır. Yapılan işlemler sonucunda elde edilen döndürülmüş bileşenler matrisi Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Döndürülmüş Bileşenler Matrisi

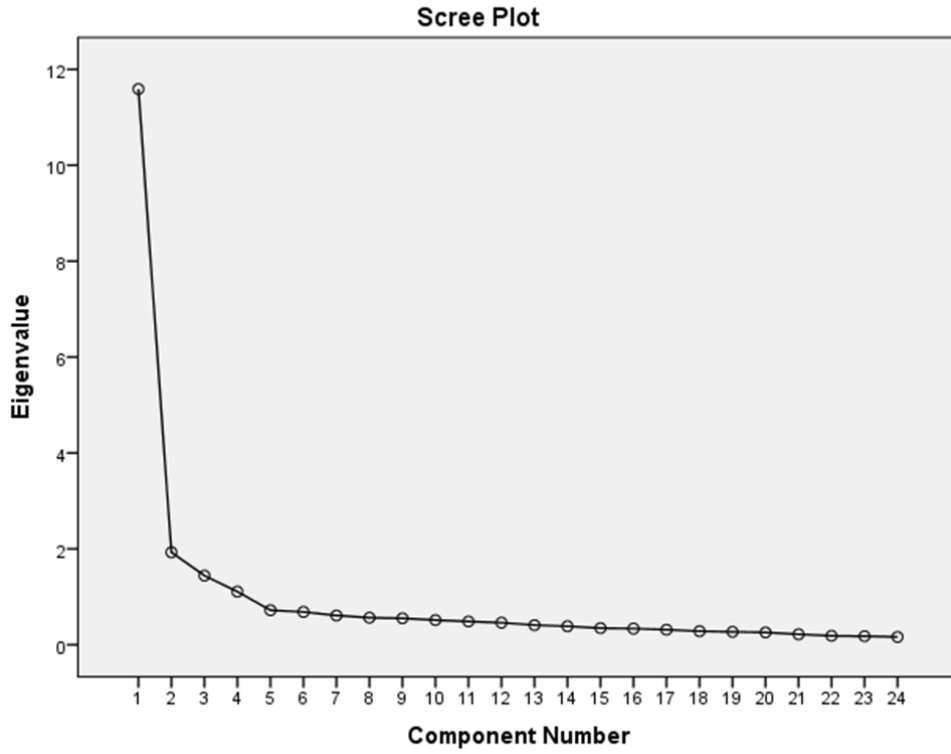
Maddeler	Bileşenler			
	1	2	3	4
M41	,933			
M37*	,917			
M25	,820			
M7	,819			
M16	,706			
M38	,616			
M18	,592			
M24	,536			
M28	,528			
M17		,906		
M15		,892		
M5		,817		

M23	,785		
M36	,660		
M14	,555		
M31	,513		
M39		,887	
M12		,829	
M30		,778	
M8		,736	
M26			,895
M40			,793
M33			,589
M20			,582

*Ters puanlanan madde

Tablo 2 incelendiğinde maddelerin faktör yük değerlerinin .513 ile .933 arasında değiştiği ve birin üzerindeki özdeğerler dikkate alındığında dört faktöre yerleştiği görülmektedir. Faktörlere yönelik özdeğer grafiği (Şekil 1) incelendiğinde dört faktör için özdeğerlerin birin üzerinde olduğu görülmektedir.

Şekil 1: Özdeğer Grafiği

Şekil 1 incelendiğinde dördüncü faktöre kadar belirgin düşüşler olduğu fakat dördüncü faktör sonrasında faktör özdeğerlerinin düşüşlerinin durağanlaştığı görülmektedir. Bu bulgu ölçeğin dört faktörlü bir yapı sergilediğine yönelik bir kanıt oluşturmaktadır.

Faktörlerin toplam varyansa yaptığı katkıların ve bu katkıyı yapan önemli faktörlerin toplam varyansı açıklama yüzdesi ve açıklanan toplam varyans değerleri Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3: Açıklanan Varyans Değerleri

Faktör	Özdeğer İstatistiği			Açıklanan Varyans		
	Toplam	Varyans %	Birikimli %	Toplam	Varyans %	Birikimli %
1	11,591	48,295	48,295	11,591	48,295	48,295
2	1,928	8,035	56,329	1,928	8,035	56,329
3	1,442	6,009	62,339	1,442	6,009	62,339
4	1,107	4,614	66,953	1,107	4,614	66,953

Tablo 3 incelendiğinde geliştirilen ölçek için dört faktör önerilmektedir. Ölçekteki ilk faktör toplam varyansın %48,3'ünü, ikinci faktör %1,93'ünü, üçüncü faktör %1,44'ünü ve dördüncü faktör %1,11'ini açıklamaktadır. Bu dört faktör birlikte toplam değişkenliğin %67,0'sini açıklamaktadır. Sosyal bilimlerde elde edilen böyle yüksek bir varyans değerinin ölçeğin yapısının güçlü olduğuna işaret etmektedir (Yurdugül ve Bayrak 2012).

Ölçek maddeleri tespit edilen boyutların isimlendirilebilmesi için uzmanlara sunulmuştur. Üçü psikolojik danışma ve rehberlik alanında ve ikisi eğitimde ölçme ve değerlendirme alanında olan uzmanlar tarafından incelenen maddelere boyut isimlendirmeleri yapılmıştır. Boyutlarda yer alan maddeler incelenirken boyutun içeriğinden uzak olduğu gerekçesiyle 23. Ve 37. maddelerin uzmanlar tarafından ölçekten çıkarılmasına karar verilmiştir. Böylece ölçeğin nihai formu dört boyutlu 22 madde halinde bir ölçeğe dönüşmüştür. Ölçekte yer alan boyut isimleri ve ilgili boyuta ait maddeler Tablo 4'te sunulmuştur.

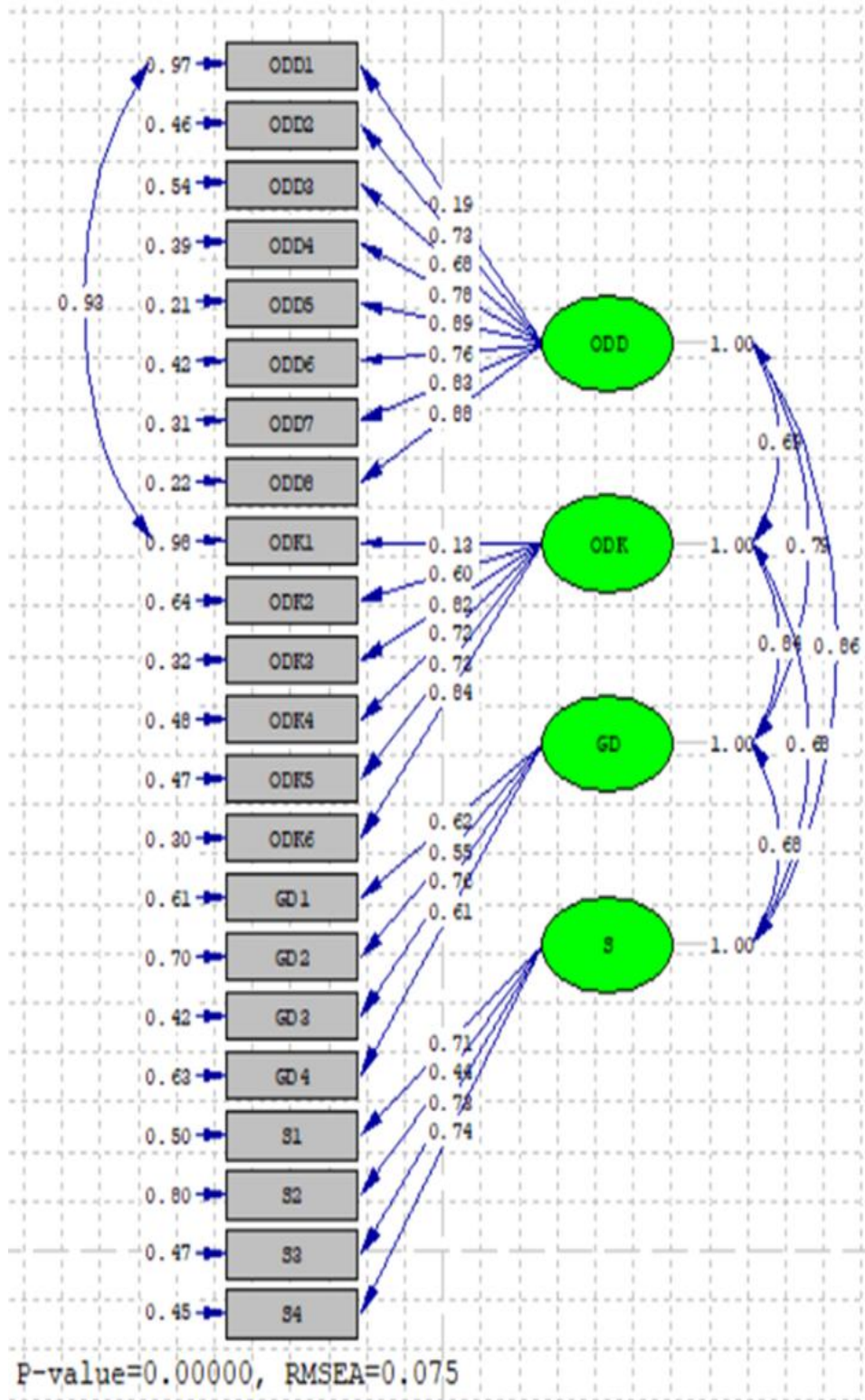
Tablo 4: Maddeler ve Ait Oldukları Boyutlar

Boyutlar	Maddeler
Olumlu Değerlendirilme Direnci	Başarılarım konusunda yapılan iltifatları hak ettiğime inanmam.
	Başarıma yapılan övgüleri kabul etmekte zorlanırım.
	Başarılarım diğerlerinin başarıları kadar önemli değildir.
	Başkalarının beni başarılı bulduğu konularda başarılı olduğumu düşünmem.
	Başarılarımın yapılan övgüleri hak ettiğime inanmam.
	Başarılarım başkalarından takdir toplayacak nitelikte değildir.
Olumsuz Değerlendirilme Korkusu	Kendimi elde ettiğim başarılarla layık hissetmem.
	Yeteneklerim konusunda yapılan iltifatları hak ettiğime inanmam.
	Bir işi başarısız olacağım korkusuyla yarıda bırakırım.
	Bilgisizliğim anlaşılmasın diye görüşlerimi ifade etmekten kaçınırım.
	Başarısız bulunacağım endişesiyle performansımın değerlendirilmesini istemem.
	Performansımın değerlendirilecek olması beni korkutur.
Geçmiş Deneyimler	İnsanların yeteneklerimin sınırlı olduğunu keşfetmelerinden korkarım.
	Başarısızlığımın keşfedilmesi beni korkutur.
	Daha önce çoğu kez başarıya ulaşmış olmam başarılı biri olduğumu göstermez.
	Şans eseri elde ettiğim başarılarımın tekrar etmeyeceğini düşünürüm.
Şans	Daha önce başarılı performanslar sergilemiş olsam da yeni görevlerde başarısız olacağım düşüncesini engelleyemem.
	İnsanları başarısızlığımın hayal kırıklığına uğratmaktan korkarım.
	Başarılarımın tesadüf eseri olduğuna inanırım.
	Başarıları elde etmemde şans önemli bir faktördür.
	Şans eseri bulunduğum konumdayım.
	Başarımanın asıl nedeni şanstır.

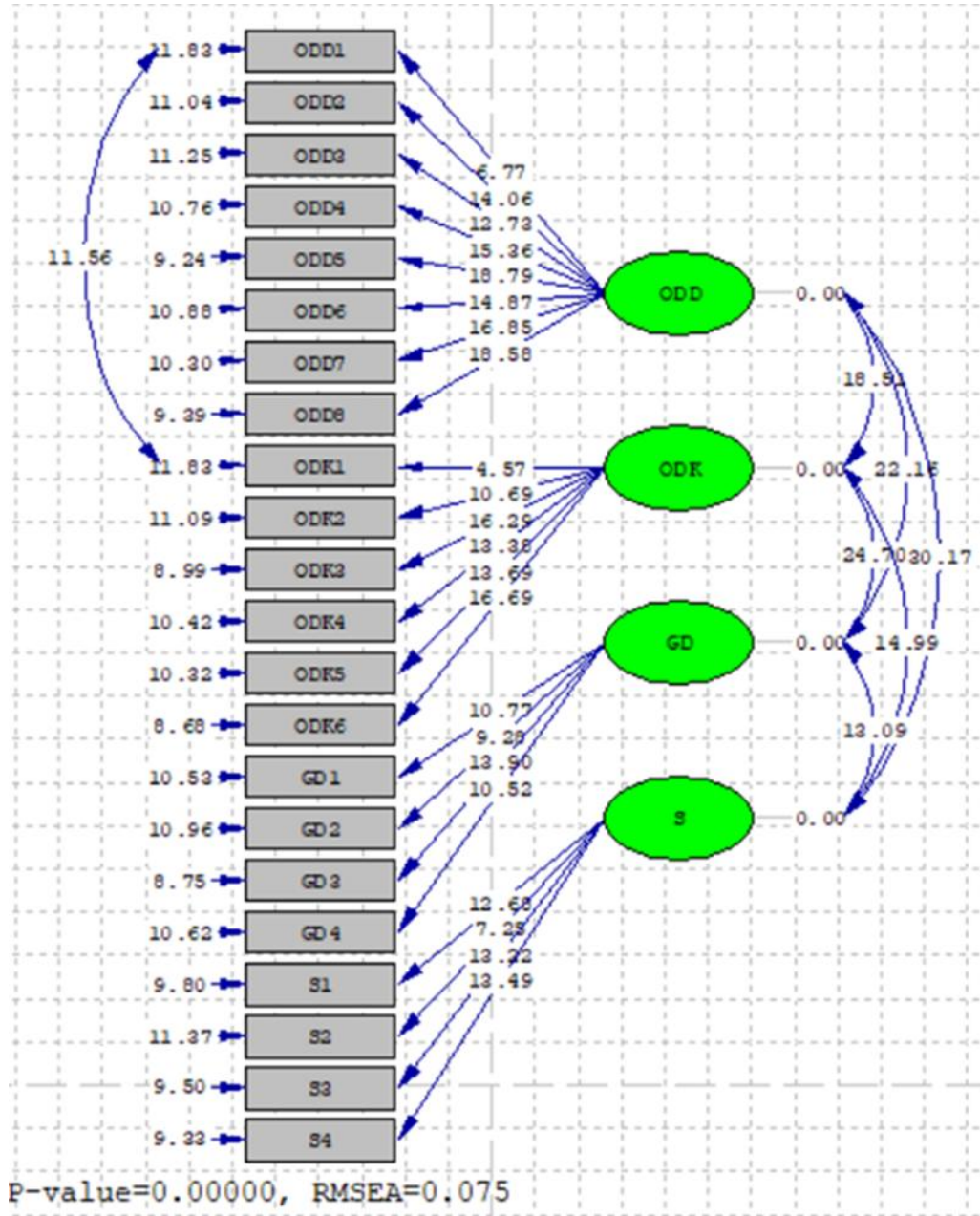
Elde edilen ölçeğin yapısını doğrulamak amacıyla yapılan DFA sonucunda örtük değişkenlere ait standardize edilmiş yük değerleri Şekil 2’de ve maddelere ait t değerleri ise Şekil 3’te verilmiştir. Olumlu değerlendirilme direnci örtük değişkenine yönelik elde edilen standardize edilmiş yük değerlerinin 0,19 ile 0,89 arasında olumsuz değerlendirilme örtük değişkenine yönelik değerlerin 0,13 ile 0,84 arasında, geçmiş deneyimler örtük değişkenine yönelik değerlerin 0,55 ile 0,76 arasında ve şans örtük değişkenine yönelik değerlerin 0,44 ile 0,74 arasında değiştiği görülmektedir. Şekil 3’te yer alan t değerleri incelendiğinde ise tüm değerlerin anlamlı olduğu ve ikiden büyük değerler aldığı görülmektedir. Dolayısıyla ölçekte yer alan tüm maddelerin ayırt edici yani geçerli olduğu sonucuna ulaşılabilir. Analizin bu aşamasında modifikasyon önerileri incelendiğinde olumlu değerlendirilme direnci alt boyutunun birinci maddesi (başarılarım konusunda yapılan iltifatları hak ettiğime inanmam) ile ve olumsuz değerlendirilme korkusu alt boyutunun birinci maddesi (bir işi başarısız olacağım korkusuyla yarıda bırakırım) arasında yapılacak olan modifikasyonun ki-kare değerinde önemli bir düşüşe sebep olacağı tespit edilmiş ve bu iki maddenin artık kovaryansları ilişkilendirilmiştir. Bu modifikasyon sonrası elde edilen model uyum indeksleri Tablo 5’te sunulmuştur.

Şekil 2: Örtük Değişkenlere Ait Standardize Yük Değerleri

Şekil 3: Maddeleere Ait t Değerleri

Tablo 5: Uyum İndeks Aralıkları ve Ölçeğe Ait Uyum İndeksleri

İndeks	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Ölçme Modeli Sonuçları
X ²	0 ≤ X ² ≤ 2df	2df < X ² ≤ 3df	575.35
p	.05 < p ≤ 1.00	.01 ≤ p ≤ .05	0.000
X ² /df	0 ≤ X ² / df ≤ 2	2 < X ² / df ≤ 3	2,8
RMSEA	0 ≤ RMSEA ≤ .05	.05 < RMSEA ≤ .08	0.075
NFI	.95 ≤ NFI ≤ 1.00	.90 ≤ NFI < .95	0.90
CFI	.95 ≤ NFI ≤ 1.00	.90 ≤ NFI < .95	0.91
IFI	.95 ≤ NFI ≤ 1.00	.90 ≤ NFI < .95	0.91

Tablo 5 incelendiğinde modele ait hesaplanan X^2/sd değerinin 2,8 olduğu görülmektedir. Bu değer 3'ün altında olmasının mükemmel uyumu ifade ettiği söylenebilir (Kline, 2005). RMSEA değerinin 0,08'in altında olmasının model için iyi uyum göstergesi olduğu, NFI=0,90; CFI=0,91 ve IFI=0,91 değerlerinin ise kurulan modelin kabul edilebilir bir uyuma sahip olduğu söylenebilir (Gürbüz ve Şahin, 2016; Jöreskog ve Sorbom, 1993; Meydan ve Şeşen, 2015). Dolayısıyla Sahtekarlık Fenomeni Ölçeğinin 22 maddeli dört faktörlü yapısının doğrulandığı ifade edilebilir.

Sahtekarlık Fenomeni Ölçeğinden elde edilen puanlara dayalı olarak bu yapıya sahip olanlarla olmayanları ne derece ayırt ettiğini ortaya koyabilmek amacıyla her bir maddeye yönelik madde toplam korelasyonları hesaplanmıştır (Tablo 6).

Tablo 6: Maddelere Ait Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonları

Madde Düzelt. Madde Toplam Korelasyonu	Madde Düzelt. Madde Toplam Korelasyonu
ODD1 ,629	ODK1 ,612
ODD2 ,688	ODK2 ,510
ODD3 ,642	ODK3 ,660
ODD4 ,697	ODK4 ,592
ODD5 ,780	ODK5 ,620
ODD6 ,731	ODK6 ,687
ODD7 ,750	GD4 ,508
ODD8 ,774	S1 ,615
GD1 ,590	S2 ,400
GD2 ,479	S3 ,616
GD3 ,681	S4 ,599

Tablo 6'ya göre maddelere ait düzeltilmiş madde toplam korelasyon değerleri 0,400 ile 0,780 değerleri arasında değiştiği görülmektedir. Elde edilen tüm korelasyon katsayıları 0,01 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır. Elde edilen bu değerler ölçekte yer alan maddelerin her birinin ölçtüğü yapı ile ölçeğin tamamının ölçtüğü yapının aynı olduğunu göstermektedir. Madde toplam korelasyon değerleri .30'un üstünde olduğunda ilgili maddenin ayırt ediciliğinin oldukça yüksek olduğu söylenebilmektedir (Büyüköztürk, 2003). Dolayısıyla ölçekte yer alan maddelerin ayırt edicilik değerlerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Sahtekarlık Fenomeni Ölçeğinin güvenilirliğine kanıt toplamak amacıyla Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı hesaplanmıştır. Cronbach alfa değerleri Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7: Ölçeğin alt boyutları ve tamamına ait Cronbach alfa katsayıları

Boyutlar	Cronbach Alfa
Olumlu Değerlendirilme Direnci	0,92
Olumsuz Değerlendirilme Korkusu	0,84
Geçmiş Deneyimler	0,73
Şans	0,73
Ölçeğin Tamamı	0,94

Tablo 7 incelendiğinde olumlu değerlendirilme direnci boyutuna ait alfa değerinin 0,92 olduğu, olumsuz değerlendirilme korkusu boyutuna ait alfa değerinin 0,84 olduğu, geçmiş deneyimler ve şans boyutlarına ait alfa değerlerinin 0,73 olduğu ve ölçeğin tamamına ait alfa

değerinin ise 0,94 olduğu görülmektedir. Psikolojik yapıların güvenirlik katsayılarının .70'in üzerinde olmasının yeterli kabul edildiği (Büyüköztürk, 2011) göz önüne alındığında geliştirilen ölçeğin yeterli düzeyde güvenilir bilgiler sağlayabileceği görülmektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmanın sonucunda yetişkin bireylerin sahtekarlık (impostor) fenomeni düzeylerini ortaya koymaya yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirme çalışması yapılmıştır. Ölçeğin deneme formu için literatür taraması ve uzman görüşmelerine dayanarak toplam 44 madde yazılmıştır. Ölçeğin geçerlik kanıtları için AFA, DFA ve madde test korelasyonları incelenmiştir. AFA sonucu geliştirilen ölçeğin toplam varyansın %67'sini açıkladığı görülmüştür. Sosyal bilimlerde yapılan araştırmalarda açıklanan varyans oranlarının %40-60 arası olmasının yeterli kabul edildiği (Yurdugül ve Bayrak, 2012) düşünüldüğünde geliştirilen ölçeğin ilgili yapıyı oldukça iyi düzeyde açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır. DFA sonucunda ise test edilen modelin uyum indeksleri incelendiğinde kabul edilebilir ve iyi uyum düzeylerinde oldukları görülmüştür. Ölçeğin güvenirlik kanıtı için ise Cronbach Alfa katsayıları hesaplanmış ve alt boyutlar ve toplam ölçek için elde edilen iç tutarlık katsayılarının 0,73 ile 0,94 katsayıları arasında değiştiği bulgulanmıştır.

Yapılan analizlere dayalı olarak Sahtekarlık Fenomeni Ölçeği 22 maddeden oluşan dört faktörlü bir yapı olarak ortaya koyulmuştur. “Olumlu Değerlendirilme Direnci” boyutu sekiz maddeden, “Olumsuz Değerlendirilme Korkusu” boyutu altı maddeden, “Geçmiş Deneyimler” ve “Şans” boyutları ise dörder maddeden oluşmaktadır. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçek maddeleri hiç katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum şeklinde 5’li likert tipinde tepki kategorilerine sahiptir. Ölçekten alınabilecek en düşük toplam puan 22 en yüksek toplam puan ise 110’dur. Sahtekarlık Fenomeni Ölçeğinden alınan puanlar arttıkça kişilerin daha yüksek düzeyde sahtekarlık fenomeni yapısına sahip olduğu şeklinde yorumlanmalıdır.

Sahtekarlık fenomenine yönelik yapı geçerliliği çalışmaları incelendiğinde, ölçeğin üç faktörlü (sahtelik, önemini azaltma ve şans) (Chrisman, 1994), iki faktörlü (French ve diğ., 2008), tek faktörlü (Özdemir, 2015) olarak literatüre sunulduğu görülmektedir. Fakat maddeler incelendiğinde tüm ölçeklerde kişinin kendini değerlendirirken gerçekçi olmayan bir değerlendirme yaklaşımı kullandığı görülmektedir. Bu durum geliştirilen ölçekle uyum sağlamaktadır.

Yapılan çalışmalar sonucunda geliştirilen bu ölçeğin yetişkin bireylerin sahtekarlık (impostor) fenomeni düzeylerini ortaya koymaya yönelik geçerli ve güvenilir sonuçlar vereceği söylenebilir. Bu ölçek sahtekarlık fenomeni yapısıyla ilgili çalışmalar yapacak olan araştırmacıların kullanımına sunulmuştur.

Sonraki araştırmalar için bu ölçeğin ölçme değişmezliği çalışmalarının yapılması, ölçüte dayalı geçerlik kanıtlarının toplanabileceği önerilerinde bulunulabilir. Bununla birlikte ölçek üzerinde bir standart belirleme çalışmasının yapılması önerilebilir.

Yazarlık Katkısı

Birinci yazarın makaleye katkı oranı %50'dir. Araştırmanın tüm aşamalarında katkı sağlamıştır. İkinci yazarın makaleye katkı oranı %35'tir. Veri toplama, literatür tarama ve raporlama aşamalarında makaleye katkı sağlamıştır. Üçüncü yazarın makaleye katkı oranı %15'tir. Veri toplama ve bulgular aşamalarında makaleye katkı sağlamıştır.

Etik Kurul Beyanı

Kurul Adı: Trakya Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

Karar Tarihi:04.12.2024

Belge Numarası:2024.10.28

KAYNAKÇA

- Bravata, D. M., Watts, S. A., & Keefer, A. L. (2020). Prevalence, predictors, and treatment of impostor syndrome: A systematic review. *Journal of General Internal Medicine*, 35(1), 52-75. <https://doi.org/10.1007/s11606-019-05325-x>
- Büyüköztürk, Ş. (2003). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum* (15. baskı). Pegem Yayınları.
- Chrisman, S. M. (1994). *Validation of the clance imposter phenomenon scale*. [Yüksek Lisans Tezi, Georgia State University], Atlanta, 78-145.
- Clance, P. R. (1985). *The impostor phenomenon: Overcoming the fear that haunts your success*. Peachtree Publishers.
- Clance, P. R., & Imes, S. (1978). The imposter phenomenon in high achieving women: Dynamics and therapeutic intervention. *Psychotherapy: Theory, Research & Practice*, 15(3), 241-248. <https://doi.org/10.1037/h0086006>
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Pegem Akademi.
- Deaux, K., & Major, B. (1987). Putting gender into context: An interactive model of gender-related behavior. *Psychological Review*, 94(3), 369-389. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.94.3.369>
- Eagly, A. H., & Karau, S. J. (2002). Role congruity theory of prejudice toward female leaders. *Psychological Review*, 109(3), 573-598. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.109.3.573>
- French, B. F., Ullrich-French, S. C. and Follman, D. (2008). The psychometric properties of the clance impostor scale. *Personality and Individual Differences*, 44(5), 1270-1278.
- Fujie, R. (2010). Development of the state impostor phenomenon scale. *Japanese Psychological Research*, 52(1), 1-11. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5884.2009.00417.x>
- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2016). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Ibrahim, F., Münscher, J. C., & Herzberg, P. Y. (2020). The facets of an impostor – Development and validation of the impostor-profile (IPP31) for measuring impostor phenomenon. *Current Psychology*. <https://doi.org/10.1007/s12144-020-00895-x>
- Jöreskog, K. G., & Sörbom, D. (1993). *Windows LISREL 8.12*. Scientific Software International.

- Kalaycı, Ş. (2014). *SPSS uygulamaları çok değişkenli istatistik teknikleri* (6. baskı). Asil Yayınevi.
- Kline, P. (1994). *An easy guide to factor analysis*. Routledge.
- Koç Doğan, N. E., & Yenel, İ. F. (2022). Sahtekârlık fenomeni üzerine nitel bir çalışma. *International Social Sciences Studies Journal*, 8(96), 890-901.
- Kolligian, J., & Sternberg, R. J. (1991). Perceived fraudulence in young adults: Is there an "impostor syndrome"? *Journal of Personality Assessment*, 56(2), 308-326. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa5602_10
- Leary, M. R., Patton, K. M., Orlando, A. E., & Wagoner Funk, W. (2000). The impostor phenomenon: Self-perceptions, reflected appraisals, and interpersonal strategies. *Journal of Personality*, 68(4), 725-756. <https://doi.org/10.1111/1467-6494.00117>
- Mascarenhas, V. R., D'Souza, D., & Bicholkar, A. (2019). Prevalence of impostor phenomenon and its association with self-esteem among medical interns in Goa, India. *International Journal of Community Medicine & Public Health*, 6(1), 355-359. <https://doi.org/10.18203/2394-6040.ijcmph20185272>
- Meydan, C. M., & Şeşen, H. (2015). *Yapısal eşitlik modellemesi AMOS uygulamaları* (2. baskı). Detay Yayıncılık.
- Naser, M. J., Hasan, N. E., Zainaldeen, M. H., Zaidi, A., Mohamed, Y. M. A. M. H., & Fredericks, S. (2022). Impostor phenomenon and its relationship to self-esteem among students at an international medical college in the Middle East: A cross-sectional study. *Frontiers in Medicine*, 9, 850434. <https://doi.org/10.3389/fmed.2022.850434>
- Özdemir, G. (2015). *Başarılarımın sahibi ben değilim: Sosyal kimlik, sosyal baskınlık ve sistemi meşrulaştırma kuramları perspektifinden sahtekarlık fenomeni* (Tez No.: 427331) [Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi] Ulusal Tez Merkezi.
- Peteet, B. J., Brown, C. M., Lige, Q. M., & Lanaway, D. A. (2015). Impostorism is associated with greater psychological distress and lower self-esteem for African American students. *Current Psychology*, 34, 154-163. <https://doi.org/10.1007/s12144-014-9248-z>
- Sakulku, J., & Alexander, J. (2011). The impostor phenomenon. *International Journal of Behavioral Sciences*, 6, 75-97.
- Schubert, N., & Bowker, A. (2019). Examining the impostor phenomenon in relation to self-esteem level and self-esteem instability: *Current Psychology*, 38(3), 749-755. <https://doi.org/10.1007/s12144-017-9650-4>
- Simmons, D. (2016). Impostor syndrome, a reparative history. *Engaging Science, Technology, and Society*, 2, 117.
- Sonnak, C., & Towell, T. (2001). The impostor phenomenon in British university students: Relationships between self-esteem, mental health, parental rearing style and socioeconomic status. *Personality and Individual Differences*, 31(6), 863-874. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(00\)00184-7](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(00)00184-7)
- Şahin, E. E., & Uslu Gülşen, F. (2022). Clance impostor phenomenon scale (CIPS): Adaptation and validation in Turkish university students. *Psycho-Educational Research Reviews*, 11(1), 270-282. https://doi.org/10.52963/PERR_Biruni_V11.N1.17
- Thompson, T., Foreman, P., & Martin, F. (2000). Impostor fears and perfectionist concern over mistakes. *Personality and Individual Differences*, 29(4), 629-647. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(00\)00184-7](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(00)00184-7)

-
- Villwock, J. A., Sobin, L. B., Koester, L. A., & Harris, T. M. (2016). Impostor syndrome and burnout among American medical students: A pilot study. *International Journal of Medical Education*, 7, 364-369. <https://doi.org/10.5116/ijme.5801.eac4>
- Walker, D. L., & Saklofske, D. H. (2023). *Development, factor structure, and psychometric validation of the impostor phenomenon assessment: A novel assessment of impostor phenomenon. Assessment*. <https://doi.org/10.1177/10731911221141870>
- Yao, D. (2021). Depth and persistence: What researchers need to know about impostor syndrome understanding impostor syndrome complexity and its effect on research persistence. *Communications of the ACM*, 64(9), 39-42. <https://doi.org/10.1145/3478078.3478081>
- Yurdugöl, H., & Bayrak, F. (2012). Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerlik ölçüleri: Kapsam geçerlik indeksi ve Kappa istatistiğinin karşılaştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 264-271.
-

